

Rozdział I

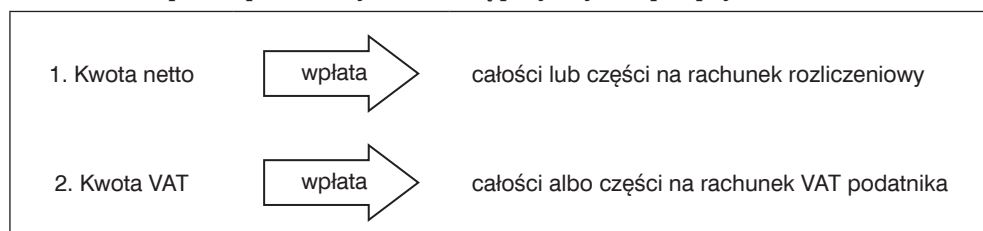
Split payment – nowy obowiązek od 1 lipca 2018 r.

1. Regulacje ogólne

1 lipca 2018 r. ustawą zmieniającą z 15 grudnia 2017 r. został wprowadzony system podzielonej płatności, czyli split payment. W przypadku korzystania przez płatnika z tego systemu płatność za fakturę będzie rozdzielona.

Istota systemu split payment polega na tym, że płatność za nabyty towar lub usługę jest rozdzielona. Zapłata odpowiadająca wartości sprzedaży netto jest płacona przez nabywcę na rachunek bankowy dostawcy, natomiast pozostała zapłata, odpowiadająca kwocie podatku od towarów i usług, jest płacona na specjalne konto dostawcy – rachunek VAT. Sprzedawca ma bardzo ograniczone możliwości dysponowania środkami znajdującymi się na rachunku VAT.

Schemat 1. Zapłata sprzedawcy za fakturę przy użyciu split payment

Dzięki temu, że sprzedawca nie otrzymuje od nabywcy całej kwoty brutto na swój rachunek bankowy, nie może po przeprowadzeniu transakcji gospodarczej mającej na celu wyłudzenie podatku szybko zniknąć, zatrzymując dla własnych korzyści VAT należny fiskusowi.

Mechanizm podzielonej płatności uważany jest za jedno z rozwiązań mających na celu przeciwdziałanie nadużyciom i oszustwom podatkowym. Umożliwia bowiem organom podatkowym monitorowanie i blokowanie środków na rachunkach VAT, eliminując ryzyko znikania podatników wraz z zapłaconym im przez kontrahentów, a nieodprowadzonym VAT. Mechanizm ten z założenia utrudnia, lub wręcz uniemożliwia, powstawanie nadużyć już na etapie samej transakcji.

1.1. Założenie rachunku VAT

Na podstawie art. 7 ustawy zmieniającej z 15 grudnia 2017 r. banki zostały zobowiązane, by do 30 czerwca 2018 r. do otwartych rachunków rozliczeniowych otworzyć rachunki VAT. Natomiast podatnikowi otwierającemu rachunek rozliczeniowy od 1 lipca 2018 r. będzie automatycznie otwierany rachunek VAT.

Dla rachunków rozliczeniowych prowadzonych dla tego samego posiadacza, niezależnie od liczby tych rachunków, bank będzie prowadził jeden rachunek VAT (art. 62a ust. 3 Prawa bankowego), chyba że podatnik wystąpi z wnioskiem o otwarcie większej liczby tych rachunków. Gdy nie wystąpi z takim wnioskiem, to niezależnie od liczby rachunków rozliczeniowych w danym banku będzie miał jeden rachunek VAT.

WAŻNE! Niezależnie od liczby posiadanych przez podatnika rachunków rozliczeniowych bank założy mu jeden rachunek VAT, chyba że podatnik wystąpi z wnioskiem o założenie większej liczby rachunków.

W przypadku rachunków rozliczeniowych prowadzonych przez Narodowy Bank Polski dla tego samego posiadacza bank ten będzie prowadził rachunek VAT dla każdego rachunku rozliczeniowego. Wynika to z faktu, że systemem podzielonej płatności objęte zostały również jednostki sektora publicznego, w tym samorząd oraz państwowe jednostki budżetowe. Zasady prowadzenia rachunków dla tych jednostek reguluje ustawa o finansach publicznych. Dlatego ustawodawca nie mógł w tym przypadku wprowadzić takich samych zasad jak dla pozostałych przedsiębiorców. Narodowy Bank Polski będzie prowadził rachunek VAT dla więcej niż jednego rachunku rozliczeniowego tego samego posiadacza tylko na jego wniosek lub gdy będzie to wynikać z przepisów ustawy o finansach publicznych.

Tabela 1. Zasady otwierania rachunków VAT do rachunków rozliczeniowych

Bank, w którym podatnik ma rachunek rozliczeniowy	Liczba rachunków VAT otwieranych do rachunku rozliczeniowego z mocy ustawy – Prawo bankowe	Liczba rachunków VAT otwieranych na wniosek podatnika
Bank inny niż NBP	Jeden rachunek VAT niezależnie od liczby rachunków rozliczeniowych w tym banku	Na wniosek podatnika bank może prowadzić rachunek VAT nawet do każdego rachunku rozliczeniowego prowadzonego w tym banku
NBP	Do każdego rachunku rozliczeniowego będzie prowadzony rachunek VAT, chyba że co innego wynika z przepisów ustawy o finansach publicznych	Na wniosek podatnika bank może prowadzić rachunek VAT do kilku rachunków rozliczeniowych

W przypadku rachunków VAT będą obowiązywać następujące zasady (art. 62a Prawa bankowego):

- rachunku VAT nie będzie się otwierać do rachunku rozliczeniowego prowadzonego w innej walucie niż waluta polska;

Jak czytamy w odpowiedzi MF na interpelację poselską nr 20263:

MF *Należy wyjaśnić, że w założeniu przelewy walutowe w ramach MPP [mechanizm podzielonej płatności – przyp. red.] nie będą dostępne. Wynika to z faktu, że dopuszczenie przelewów walutowych wiązałoby się dla banków z bardzo dużym nakładem środków na stworzenie oraz obsługę możliwości dokonywania takich przelewów, które w ogólnej ilości przelewów stanowią bardzo znikomą część.*

Koszt nakładów do korzyści byłby w tym przypadku niewspółmierny szczególnie, że to właśnie banki ponoszą znaczną część kosztów wprowadzenia i funkcjonowania MPP.

Dlatego zdecydowano się na rozwiązanie tańsze i prostsze.

Przy rozpatrywaniu tego zagadnienia powinno się mieć również na uwadze, że polska waluta jest w pełni wymierna, więc nie ma przeszkód, aby nabywca zapłacił dostawcy w złotówkach, które mogą być wymienione na dowolną walutę.

Należy zaznaczyć, że Komisja Europejska w przypadku systemu dobrowolnego nie widziała w przyjętym rozwiązaniu problemu.

- otwarcie rachunku VAT nie będzie wymagać zawarcia odrębnej umowy;
- otwarcie rachunku VAT będzie wolne od dodatkowych prowizji i opłat dla banku;
- bank będzie informował posiadacza rachunku rozliczeniowego o numerze rachunku VAT oraz ustalonych zasadach i terminach informowania o saldzie na rachunku VAT;
- do rachunku VAT nie stosuje się przepisu art. 728 k.c., co oznacza, że bank nie będzie obowiązany:
 - informować posiadacza rachunku, w sposób określony w umowie, o każdej zmianie stanu rachunku bankowego,
 - przysyłać posiadaczowi co najmniej raz w miesiącu bezpłatnego wyciągu z rachunku z informacją o zmianach stanu rachunku i ustaleniem salda, nawet gdy posiadacz nie wyraził pisemnie zgody na inny sposób informowania o zmianach stanu rachunku i ustaleniu salda;
- bank nie będzie wydawał do rachunku VAT instrumentu płatniczego, np. kart płatniczych;
- środki pieniężne zgromadzone na rachunku VAT mogą być, zgodnie z ustaleniami stron, oprocentowane; będzie to zależało od indywidualnych ustaleń między właścicielem rachunku a bankiem.

Jak wynika z art. 62b ust. 4 Prawa bankowego, w przypadku naliczenia odsetek od środków zgromadzonych na rachunku VAT bank bez odrębnej dyspozycji posiadacza rachunku VAT uznaje kwotę tych odsetek rachunek rozliczeniowy, dla którego jest prowadzony rachunek VAT. Jeśli rachunek VAT jest prowadzony dla kilku rachunków rozliczeniowych, bank uzna rachunek rozliczeniowy wskazany przez posiadacza tych rachunków. W przypadku gdy nie będzie odrębnej dyspozycji, ewentualne odsetki nie będą doliczane na rachunku VAT, ale do rachunku rozliczeniowego, którym podatnik może swobodnie dysponować.

Takie same obowiązki będą miały również kasy spółdzielczo-kredytowe. Jak wynika z art. 8 ustawy zmieniającej z 15 grudnia 2017 r., w przypadku otwartego imiennego rachunku